D.2907

Türkiye Diyanet Vakfı Kütüphanesi Merkezi

TÜRK-İSLÂM MEDENİYETİ

AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Kış ve Yaz Dönemlerinde, Yılda İki Kez Yayınlanan
Uluslar Arası Hakemli Bir Dergidir.

Sayı 6/ Yaz

Konya - 2008

Türk - İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi
Türk - İslâm Medeniyeti İlmi Araştırmalar Enstitüsü Yayınıdır.

Konya Ticaret Borsası Başkanı Sayın Mehmet KARA'ya
ve Yönetim kurulu üyelerine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Basım Yılı
Temmuz - 2008

Baskı – Cilt
Damla Ofset
www.damlaofset.com.tr

Türk - İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi

Kış ve Yaz Dönemlerinde, Yılda İki Kez Yayınlanan Uluslararası Hakemli Bir Dergidir.

Editörler

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Prof. Dr. Jean-Louis BACQUÉ-GRAMMONT
Prof. Dr. Danuta CHMİELOWSKA
Prof. Dr. Claudia ROEMER
Doç. Dr. Galip ATASAĞUN
Doç. Dr. Funda TOPRAK
Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN
Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mehmet AYDIN (Selçuk Ü.)
Prof. Dr. Abdurrahman KÜÇÜK(Ankara Ü.)
Prof. Dr. Kenan GÜRSOY(Galatasaray Ü.)
Prof. Dr. Hasan ONAT (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Beyhan KARAMAĞARALI (Hacettepe Ü.)
Prof. Dr. Abdülkadir YUVALI (Erciyes Ü.
Prof. Dr. Harun GÜNGÖR (Erciyes Ü.)
Prof. Dr. Mustafa ERDEM (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Tuncer BAYKARA (Ege Ü.)
Prof. Dr. Ömer TURAN (ODTÜ)
Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Dokuzeylül Ü.)
Prof. Dr. Nahide BOZKURT (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Faruk TOPRAK (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Kerim ÇINAR (Selçuk Ü.)
Prof. Dr. Cemal SOFUOĞLU (Dokuzeylül Ü.)
Prof. Dr. Gönül CANTAY (Mimar Sinan Ü.)
Prof. Dr. Adnan ŞİŞMAN (Uşak Ü.)
Prof. Dr. Taciser ONUK (Gazi Ü.)
Prof. Dr. Mehmet Akif ERDOĞRU (Ege Ü.)
Prof. Dr. Mustafa TAHRALI (Marmara Ü.)
Prof. Dr. Mehmet BAYRAKTAR (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Hayrani ALTINTAŞ (Ankara Ü.)
Prof. Dr. Sevgi Gül AKYILMAZ (Gazi Ü.)
Prof. Dr. Ünver GÜNAY (Erciyes Ü.)
Prof. Dr. Nil SARI (İstanbul Ü.)
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN (Sakarya Ü.)
Prof. Dr. Saffet KÖSE (Selçuk Ü.)
Doç. Dr. Mehmet AKGÜL (Selçuk Ü.)
Doç. Dr. Ahmet YILMAZ (Selçuk Ü.)
Doç. Dr. İsmail TAŞ (Selçuk Ü.)
Doç. Dr. Funda TOPRAK (Selçuk Ü.)

Yurtdışı Üniversitelerindeki Danışma Kurulu

Prof. Dr. Jean-Louis BACQUÉ-GRAMMONT (Fransa)
Prof. Dr. Claudia ROEMER (Avusturya)
Prof. Dr. Muhammed HARB (Mısır)
Prof. Dr. Avraham ELQAYAM (İsrail)
Prof. Dr. Danuta CHMİELOWSKA(Polonya)
Prof. Dr. Macide MAHLUF (Mısır)
Prof. Dr. Liliane VANA (Fransa)
Prof. Dr. Jacob LANDAU (İsrail)
Prof. Dr. Masataka TAKESHITO (Japonya)
Prof. Dr. Thierry ZARCONE (Fransa)

Derginin Sahibi

Türk İslam Medeniyeti İlmi Araştırmalar
ve Sosyal Yardım Vakfı

ISSN:1306-4223

TÜRKİYE'YE YÖNELİK İKİ ESKİ VE BİR YENİ MİSYONER TARİKATININ BUGÜNKÜ DURUMU

Prof. Dr. Mehmet AYDIN*

Özet: Bugün İstanbul, İzmir ve Antakyada bulunan katolik Kiliselerinde görev yapan Fransisken ve Dominiken Misyon grupları ve yine Vatikan kökenli "Dirilmiş İsa Kardeşliği" isimli Katolik Misyon grubu, Anadoludaki "Assopsiyonist" Kiliselerinde görev yaparken, iki önemli misyonu yerine getirmektedirler:Birincisi tarihi hrıstiyan mirasına göz kulak olarak, onların geleceğe sapasağlam bir şekilde intikalini saglamak.İkincisi,bölgedeki Türklerle işbirliği ve diyalog faaliyetlerini geliştirmek, misyona uygun buldukları kişilere, misyonerlik propağandası yaparak, onları kendi cemaat gruplarına dahil etmek

Anahtar Kelimeler: Fransisken, Dominiken, Dirilmiş İsa Kardeşliği, Misyon, katolik

THE PRESENT STATUS OF TWO NEW MISSION AND ONE OLD MISSION MOVEMENT TOWARDS TURKEY

Abstract: There are Franciscan and Dominican mission groups at the Catholic churches in Istanbul, İzmir and Antakya. The Vatican group "resurrected Jesus Brotherhood" is active in the Assopsionist churches. They carry out two important missions: One is that they watch the heritage of Christianity so that they can pass over future generations. The second is that they can develop cooperation and dialogue with the Turkish citizens, and this way, they can convert them at least to their groups.

Key words: Fransiscen, Dominicen, Fraternita Gesu Rissorto, Mission, Katholic

XIII. yüzyılda Katolik kilisesi bünyesinde kendini gösteren Fransisken ve Dominiken misyon grupları, bugüne kadar varlıklarını devam ettiren nadir Katolik gruplardan sadece ikisidir. Katolik Hıristiyanlığa çok büyük hizmetler sunarak, çok geniş dünya coğrafyasında misyonerlik yaparak, bu uğurda her türlü çile ve ızdırabı göze alarak günümüze kadar gelebilen bu iki Katolik tari-

* Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi A.B.Dalı Başkanı.

katın, bugün, eski haşmeti ve gücü kalmamıştır. Fakat dünyada sekiz asırdan beri varolabilen bu misyon gruplarının hala mensuplarının olabilmesi, bu misyon tarikatleri'nin çok sağlam temellere dayandığını göstermektedir. Katolik Hıristiyanlığın merkezi olan Vatikan'ın, belki de uzun süre ihmal ettiği Fransisken ve Dominiken tarikatlarına bugün, yeniden önem vermeye başlaması ve hatta onları rehabiliteye yönelmesi, Vatikan için bu tarihi misyon gruplarının, yeni umutlar ve projeler beslediği kanaatini güçlendirmektedir. Belki de bunun arka planında, vaktiyle milyonlarca insanın Hıristiyan olmasını sağlayan, fakat son yüzyılda fazla görevini yerine getiremeyen bu misyon tarikatlarının, yeniden geçmişteki dinamik propaganda güçlerini harekete geçirmelerine, Vatikan'ın destek verme çabası görülebilir. Çünkü dünyanın Hıristiyanlaştırılmasında misyon tarikatlarının rolü dün olduğu gibi, bugün ve yarın da daima önemli olacaktır. Vatikan'ın bu iki misyon tarikatını rehabilite etmesi ve onlara gerek maddi ve gerekse manevi güç vermesi, özellikle Türkiye üzerinde ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri üzerindeki Vatikan'ın emelleri için, önemli bir adım olarak görülmesi gerekir. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme çabası ve ülkedeki demokratik atmosfer, Katolik ve Protestan misyonerlerine iyi bir propaganda alanı olarak görülmüştür. Bunun için 1990'da Rusya'nın dağılması ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme çabası, bütün misyon gruplarına yeni bir ümit kapısı açmıştır. Katolik ve Protestan grupları, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye için bu alanda adeta atağa geçmişlerdir. İstanbul'daki batı kökenli bütün araştırma ve kültür merkezleri, Orta Asya ve Türkiye ile ilgili Batıda ve ülkemizde yazılan kitaplarla donatılmıştır. Vatikan, Katolik kökenli Fransisken ve Dominiken tarikatlerine mensup gençleri, Batı üniversitelerinin Türkoloji bölümlerinde eğiterek, Türkiye'deki Katolik kilise ve manastırlarına takviye güç olarak göndermiştir. Aynı şeyleri İngiltere ve Amerika kökenli Protestan grupları yapmaktadır. Tebliğimiz daha çok Katolik misyon gruplarından bahsettiği için, tebliğimizin boyutu içinde bugün Türkiye'deki Fransisken ve Dominiken varlığı konusunda daha fazla bilgi vermeye çalışacağız. Bu arada ülkemizde faaliyet gösteren, Vatikan'a bağlı yeni bir misyon grubu da FRATENİTA GESU RİSORTO (Dirilmiş İsa Kardeşliği) tarikatıdır. Bu tarikat bugün, Konya'da iki kadın mensubu ile, St. Paul Assompsiyonist kilisesinde hizmete devam etmektedir. Bu tarikat ayrıca, "Casa di pereghiera S. Maria Assunta" isimli bir web sitesinde misyonerlik hizmeti vermektedir. Yine tebliğimde bu çok yeni misyon tarikatı hakkında da kısaca bilgi vereceğim.

Bugüne kadar ülkemizde özellikle İstanbul'da, İzmir'de, Ankara'da varlıklarını koruyabilen Fransisken ve Dominiken tarikatlarının çok uzun bir tarihi vardır. Bunun için neredeyse sekiz asırdan beri varlıklarını devam ettiren bu misyon gruplarının ülkemizdeki varlıkları ve bugünkü durumları konusunda bilgi vermeye çalışacağım. Önce Fransiskenlerin ve Dominikenlerin Türkiye'de yaşadıkları tarihi sürece bir göz atmamız gerekecektir. Daha sonra "Dirilmiş İsa Kardeşliği" tarikatı konusunda bilgi verilecektir:

A) FRANSİSKENLER: François d'Assise (1182-1226) tarafından 1208 yılında kurulan ve papalık tarafından 1215'de ve 1223'de resmen tanınan Freres Mineur ismini de alan Fransiskenler, XIII. Yüzyılın en önemli misyon tarikatlerinden birisidir. Dini hayatı çok sert kurallara bağlayan Fransiskenler, fakirliği, İncili yaşamayı ve insanlara hizmeti ana hedef olarak seçmişlerdir. Bunun için Fransiskenler vaaz ve nasihatten çok, hayır işlerine ve örnek bir Hıristiyan olmaya kendilerini adamışlardır. Dilenci tarikati olarak da ün yapan Fransiskenler, tevazu için fakirliğin ve dilenmenin önemine inanmaktadırlar. François, örnek olmayı söze tercih etmektedir. Aziz François, entelektüellerden ziyade eğitimsiz halk kesimlerine güvenmiştir. Fakat yine de Fransisken mensupları, üniversitelerde çok önemli bir kâbul görmüşlerdir. Çünkü Fransisken olan herkes, kendi mesleğini icra edebiliyordu. Yani, dünyayı terk ederek manastıra kapanmıyordu. Ancak tarikat disiplini açık şekilde tespit edilmiş değildi. Bunun için de Fransiskenler, farklı kollara ayrılmışlardır. Aziz François tarafından istenilen mutlak fakirlik, bağış yoluyla gelen mülkiyetin yönetiminde problem meydana getiriyordu. Bunun için tarikatın temel yasası yeniden gözden geçirilmek zorunda kalmıştır. Tarikat mensuplarına, belli tarihte genel meclislerde toplanma zorunluluğu getirilmiştir.

XIII. yüzyılda Fransisken tarikatından ilk kopanlar, tarikatın daha sert kurallara bağlı kalmasını isteyenler olmuştur. Bunlar, hızlı bir şekilde Joachim de Fiore'a bağlanmışlardı. Bunların içlerinden bazıları, İtalya da "Fakir Keşişler" adını almışlardı. Hatta papalık, bu aşırı fakirlik taraftarı olanlara karşı endişe duymaya başlamış ve bunun için Papa XXII. Jean, bu dilenci tarikatlarına karşı sert tedbirler alma ihtiyacını duymuştur. Çünkü o, "Mutlak Fakirlik" anlayışında anarşi mayası bulunduğunu düşünüyordu. Bunun için XVI. Asırda Papa X. Leon, net bir şekilde tarikat kurallarına uyanlarla, manastır yanlılarını ayırmıştır. Manastır yanlıları, siyah elbise giyer, beyaz bir ip kuşanır ve kapşonludur.

XIX. yüzyılın sonunda Fransiskenlerin farklı kolları, "Freres Mineurs" ismi altında birleşmiştir. Papa X. Pie, Fransiskenleri yeniden teşkilatlandırmış ve üç ayrı Fransisken temayül ortaya çıkmıştır:

1) Freres Mineurslar(Bunlar kahverengi bir elbise, kapşon ve sandal giyerler)
2) Fransisken Conventuelsler
3) Fransisken Cappuccinsler.

Fransisken tarikatında kadın manastırları ve onların üstlendikleri misyon da çok önem taşımaktadır. Bunlar, Clarissesler, Collettinesler, Cappucineslerdir. Daha sonra Calais Fransiskenleri ve Meryem Fransiskenleri de misyonerlik konusunda adlarını duyurmayı başarmışlardır. Fransisken tarikatının en çok mensubu Freres Penitents (Tövbekar Kardeşler) den oluşmaktadır.[1]

---

[1] Prof.Dr. Mehmet Aydın, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü (basılmamış eser), Konya, 2005, s.267

Fransiskenlerin İstanbul'daki Agora Manastırı, İmparator II. Paleologue'un izniyle Fransisken Freres Mineurs'lere tahsis edilmiştir. Bu manastıra, St. Bernardin de Sienne (1380-1444), Papa Eugene IV'nin teşvikleriyle, 1441'de Frere Gaspare ve Frere Giovanni'yi bu manastırda hizmete göndermiştir. Sonra İstanbul'a gelen Fransiskenler, başta Frere Bartolomeo olmak üzere, bir Fransisken manastırı ve kilisesi inşa etmek için gayret göstermişler ve böylece başlayan kilise ve manastır faaliyeti 1451'de tamamlanmıştır. İstanbul'un 1453'de Türkler tarafından fethi sırasında manastırda yaşayanlar, şehrin savunmasına iştirak ettikleri için savaş esnasında öldürülmüşlerdir.[2] 20 Nisan 1455'de papalık makamına oturan Papa III. Galixtus, Doğunun yeniden Hıristiyanlığa kazandırılması için, ciddi plan ve projeler yapmış ve Fransisken misyonerlerini İslam ve Türk dünyasında çalışmak üzere seferber etmiştir. Hatta papalık, Fatih Sultan Mehmet'in düşmanı olan Uzun Hasanla işbirliğine bile teşebbüs etmiştir.[3]

Daha sonraki dönemlerde Fransiskenlerin İstanbul'daki faaliyetleri devam etmiştir. İstanbul'un fethinden önce Galata'da ve Pera'da bulunan Fransisken cemaati, varlığını korumuştur. Çünkü Fatih, 3 Haziran 1453 günü yani, fetihten kısa süre sonra, Galata'yı ziyaret ederek, kaçanların üç ay içinde evlerine dönmelerine izin vermişti.[4] Böylece, savaşta tarafsız kalanlarla ve savaş sonrası geri dönenlerle Fransiskenler, İstanbul'da var olmaya devam etmişlerdir.

Daha sonraki dönemde Fransisken tarikatının bir kolu olan Fransız Cappuccins'lerinden iki kişi, 1551 yılında İstanbul'a gelerek, Müslümanların Hıristiyanlaştırılması için çalışmaya başlamışlar ancak Osmanlı Devleti buna izin vermemiş ve bunları tutuklamıştır. Fakat kefaletle serbest bırakılmışlardır. 1587 yılında Cappuccins'ler, Doğudaki Osmanlı topraklarında yeniden misyonerlik faaliyetlerine hız vermişlerdir. Hatta, İtalyan Cappuccinslerinden de dört Frere İstanbul'a gelmiştir. 1534'de İstanbul'a ilk defa gelen Fransız elçisi, bütün Katoliklerin ve özellikle Fransiskenlerin en önemli koruyucusu durumundaydı..[5]

Papa XV. Gregoire'ın (1621-1623) 14 Ocak 1622'de Roma'da kurduğu propaganda teşkilatı, bugün "Propaganda Fidei" ismiyle yaşamaktadır. Bu teşkilat, Katolik kilisesinin en etkili misyoner teşkilatıydı. Osmanlı coğrafyasında Hıristiyan propagandası yapmayı ana hedefi haline getiren propaganda teşkilatı, 1629 yılında İstanbul'a Giovanni Francesco isimli rahibi göndermişti. Bu dönemde St. Francis ve St. Mary Draperis kiliseleri,

---

[2] Rinaldo Marmara, pre'cis historique de la Communaute latine de Constantinople et de son Eglise, İst. 2003, s.22

[3] Charles A. Frazee, Catholics and Sultan the Church and the Ottoman Empire (1453-1923), London-New York, 1983, s.2

[4] a.g.e, s.6

[5] a.g.e, s.74

Fransiskenlerin elindeydi. 1651 yılında propaganda teşkilatı, İstanbul'da daha da yerleşmiş durumdaydı. Hatta bu yüzyılda bir Cappucins, İstanbul'da propaganda teşkilatının piskoposu olarak görev başına gelmişti.[6]

XIX. yüzyılda papalığın insiyatifi ile Katolik canlanma yeniden Osmanlı topraklarında kendini göstermişti.. Dominikenler ve Fransiskenler gibi eski Katolik tarikatlar, Galata kiliselerindeki din adamları sayısını artırmışlar ve hizmet alanlarını genişletmişlerdir.[7] 1861 ve 1876 yıllarında Katolik misyonerliği, özellikle İstanbul'da ciddi şekilde artmıştı. Hatta kaynaklar, bu dönemde İstanbul'daki Katoliklerin sayısının yirmi iki bine ulaştığından bahsetmektedirler.[8] Kapuçin Fransiskenleri 1873'de Bakırköy'de ve Büyükdere'de bir ev kilisesi açmışlardı.

XIII. yüzyılın şartlarının ortaya çıkardığı Fransisken tarikatı, varlığını, o dönemden itibaren İstanbul'da, İzmir'de devam ettirirken hiçbir zaman Türk topraklarından silinip gitmemişlerdir. Hem bütün dünyada varlıklarını sürdürmüşler hem de ülkemizde var olmaya ve belki de bazen çok zor şartlar altında var olmaya devam etmişlerdir. Bugün de dünyada Fransiskenler üç grup altında varlıklarını sürdürüyorlar:

1) Freres Mineursler
2) Fransisken Mineur Conventuali
3) Freres Mineurs Cappuccini.

Dünyadaki Fransiskenlerin sayısının kırk bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de ise sayıları bugün kırktan azdır.[9] Türkiye'de bulunan Fransiskenlerin çoğunluğu İtalyandır. Fakat Maltalı, Polonyalı ve Hindistanlı Fransiskenler de vardır. Türkiye'de bulunan Fransiskenlerin hepsi misyonerdir. Fakat buradaki misyoner kelimesi, genel anlamda Hıristiyanlığı yaymak için çalışan kişi değil; kendi kilisesi dışında başka bir kilisede çalışan kişiler demektir.[10] Peder Marco'nun burada belirttiği misyonerlik, başkasına Hıristiyanlığı yaymamak anlamına hiçbir zaman gelmez. Öyle olsaydı, Hıristiyanlığın ruhuna aykırı bir durum ortaya çıkardı. Çünkü Hıristiyanlığa göre her Hıristiyan bir misyonerdir. Marco'nun belirttiği misyonerliğin alanı, belki daha dar ve daha özel bir alandır. Fakat bu da genel misyonerliğin içinde bulunmaktadır.

Ülkemizde bulunan bu üç ayrı Fransisken kolu için, ayrı tarikat kuralları vardır ve bağlı olduğu ayrı merkezler vardır: mesela Freres Mineursler, Florence'a bağlı olarak çalışırlar. Cappuccinsler, Parme bölgesine

---

6 Charles A. Frazee, s.98

7 Prof.Dr. Mehmet Aydın, Türkiye'ye Yönelik Katolik Misyonerliğin Dünü ve Bugünü, Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, İst.2004, s.113

8 a.g.e, s.115

9 Peder M. D.nin özel arşivinden (yayımlanmamış belge), s.1

10 a.g. arşiv, s.1

bağlıdırlar. Conventualistler, bir genel merkezden emir almaktadırlar.[11] Fransiskenlerde cemaat üç kişiden meydana gelir. Fakat bu, Türkiye'de her zaman mümkün olmamaktadır. Bunun için Türkiye'de sayıya göre çok kuruluş vardır.[12] Fransiskenlerde bölgesel dağılımın belli başlı sebepleri şunlardır:

1) Varlık (Presenza): Bir yerde var olmak. Bu varlık, kilisenin ruhsal bir gereğidir. Çünkü kilise, kendi üyelerinin dünyanın her tarafında bulunmasını istemektedir. Bunun çeşitli nedenleri olabilir: Dua etmek, fakirlere hizmet etmek, kardeşliği pekiştirmek. Böylece Hıristiyan imanına tanıklık edilebilir.

2) Diyalog (Dialogo): Aslında diyalog İncil'in bir gereğidir. Bu kilisenin kendini yenilemesine yol açar. Diyalog, aynı zamanda kültürel bir ihtiyaçtır. Türkiye'de Fransisken varlığı, ciddi şekilde bir araştırmaya muhtaçtır. Bu konuda Türkiye'de kamu oyu bilgi eksikliğine sahiptir. Bu alanda, kültürel faaliyetler, kurslar, muhtelif seviyeli kongreler ve kitap yayınları çoğaltılmalıdır.

3) Pastoral (Pastorale): Bu bölgesel kiliseye hizmeti gösterir. Bir yerde Katolik bir cemaat var ise, orada rahipler, Freresler o bölge piskoposuyla birlikte çalışırlar. Bu pastoral hizmette, dini formasyon, dini eğitim vardır. Bu hizmet, hem yeni Hıristiyan olanlara hem de mevcut Hıristiyanlara yapılmaktadır. Bu hizmetin diğer önemli bir amacı da bölgedeki gizli Hıristiyanlara hizmet etmektir.[13]

4) Kabul ve Karşılama (Accoglienza e servizio ai pellegrini): Buradaki hedef, dini turizme hizmet etmektir. Hıristiyanlar için hacc yerlerine ziyaret yapmak ve onları idare etmek bu misyonun bir parçasıdır.

Şimdi burada açıkladığımız bu sebeplerle ilgili olarak Türkiye'deki Fransisken varlığı hakkında bilgi vermemiz gerekirse, aşağıdaki durum karşımıza çıkmaktadır:

Türkiye'deki Episkopale konferansta, iki Fransisken görev almıştır. Bunlar, Fransiskenlerin Kapuçin koluna aittirler: Ruggero Franceschini, konferans başkanı ve İzmir başpiskoposudur. Luigi padovese ise, Anadolu Vicaire Apostolique görevi yapmaktadır. Bugüne kadar Türkiye'de Fransiskenlerin yoğun olarak görev yaptıkları yerler şunlardır:

A- İSTANBUL:

1) Saint-Antoine: İstanbul Beyoğlu İstiklal caddesinde bulunan bu kilise ve manastır, Fransisken Mineur Conventuali cemaatine ait bulunmaktadır. Bunların bugün başlıca görevleri, Katolik cemaate göz kulak olmak ve onların kendi cemaatleri içinde kalmalarını sağlamak, Hıristiyanlıkla

---

[11] Peder M. D. s.1

[12] a.g. arşiv, s.1

[13] a.g. özel arşiv, s.1

ilgili yayınlar yapmak, Hıristiyan eğitimi vermek, fakirlere destek vermek...St. Antoine'a gelen gençlere ve öğrencilere Hıristiyanlığı anlatmak ve onları diyaloğa çağırmak. Ayrıca bu kilise İstanbul'da, önemli bir diyalog merkezidir.

2) Saint Marie Draperis: Bu da İstanbul'da Beyoğlu'nda bulunmaktadır. Fransisken Freres Mineurslere ait olan bir paroisse kilisesidir. Buradaki Fransisken cemaat de pastorale bir hizmet yapmaktadırlar.

3) Saint Louis: Fransisken Freres Mineurslere aittir. Bu kilisede pastoral hizmetlerin yanında, diyaloğa akademik bir seviyede hizmet edilmektedir.

4) Saint-Etienne: Bu kilise ve manastır, İstanbul-Yeşilköy'de bulunmaktadır. Fransisken Cappuccinslere aittir. Bu bölgede Katolik cemaat için hizmet yapmaktadırlar. Burada çok büyük ve düzenli bir merkez bulunmaktadır. Burası eskiden Doğu Enstitüsü olarak kullanılıyordu. Şimdi, Dinlerarası Diyalog merkezi olarak kullanılmaktadır. Birkaç yıldan beri İslam-Hıristiyan diyaloğu konusunda küçük toplantılara ev sahipliği yapmaktadır.

5) Saint Pacifique: İstanbul Büyükada'da bulunmaktadır. Freres Mineursler bu kilisede pastoral hizmette bulunmaktadırlar.

6) Notre Dame de Czestochova: Fransisken Freres Mineurs Conventuali cemaatine ait bir kilisedir. Burada Fransiskenler pastoral hizmet vermektedirler.

B-İZMİR:

1) Sainte-Marie: Fransisken Freres Mineurs cemaatine aittir. Pastoral hizmette bulunmaktadırlar. Daha çok İtalyan cemaatine hizmet vermektedirler. Fakirlere yardım gibi hizmetlerde bulunmaktadırlar.

2) Sainte-Helene: Fransisken Freres Mineurs Conventuali cemaatine ait bulunmaktadır. Çeşitli dillerde pastoral hizmet sunmaktadırlar. Din dersi, yeni Hıristiyan olanlara Hıristiyan formasyonu vermek ve fakirlere hizmet etmek gibi görevler yapmaktadırlar.

3) Saint-Antoine: Fransisken Mineur Kapuçini cemaatine ait bulunmaktadır. Bu cemaat, pastoral ve yeni Hıristiyan olanlara Hıristiyan formasyonu, sağlık hizmetleri ve hasta ve engellilere yardım hizmeti vermektedir. Ayrıca, bölgede hac ziyaretlerine rehberlik yapmaktadırlar.

4) Saint Nom de Marie: Bu kilise de Fransisken Freres Mineurslerine aittir. Cemaate pastoral hizmet vermektedir. Yapılan hizmetler genelde Fransız cemaate yöneliktir.

5) Saint Jean Baptiste: Bu kilise de Fransisken Freres Kapuçinlere ait bulunmaktadır. Fakirlere yardım, huzur evi tesisi, yeni Hıristiyan olanların formasyonu, uzaktaki Hıristiyanlara yardım faaliyetlerinde bulunmaktadırlar.

6) Meryem Ana Evi: Efes'te bulunan Meryem Ana Evi de Fransisken Kapuçin cemaatine ait bulunmaktadır. Bu ev, dünyaca meşhurdur. Hac yeridir. Dinlerarası diyalog merkezi olarak kabul edilmektedir.[14]

C- ANADOLU'DA FRANSİSKENLER:

1) İSKENDERUN: Burada Fransisken Mineurs Conventuali cemaati bulunmaktadır. Buradaki cemaat de diğerleri gibi fakirlerle meşgul olmakta, eğitim için broşürler yayınlamakta, Hac ziyaretleri organizesi yapma ve kongreler düzenleme gibi hizmetlerde bulunmaktadır.

2) ANTAKYA: Burada da Fransisken Mineurs Kapuçini cemaati bulunmaktadır. Bunlar da Hac ziyaretleri, diyalog çalışmaları, fakirlere yardım, bilgilendirme broşürleri ve bölgedeki Hıristiyanlara hizmet gibi faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

3) MERSİN: Burada da Fransisken Mineurs Kapuçini cemaati bulunmaktadır. Bunlar da Hıristiyanlık hakkında bilgilendirme broşürleri dağıtmakta, fakirlere yardım işlerini sürdürmede, Hac ziyaretleri için organizeler yapmaktadırlar. Ayrıca Mardin bölgesinden gelen Süryanilerle yakından ilgilenmektedirler.

4) ADANA: Burada Fransisken Mineurs Conventuali cemaati faaliyet göstermektedir. Belli başlı hizmetleri, fakirlere yardım şeklinde görülmektedir.[15]

Buraya kadar verilen bilgiler doğrultusunda, Türkiye'de sayıları henüz çok az olan Fransiskenlerin, arkalarında XIII. Yüzyıla kadar varan uzun bir tarihleri vardır. Bu uzun tarihi süreçte Türkiye'de özellikle İstanbul'da varlıklarını koruyabilen Fransisken cemaati, Türkiye'de iki önemli görevi yerine getirmektedir:

Birincisi, Fransisken mirasının yaşamasını ve korunmasını sağlamaktadırlar.

İkincisi, hem dahili hem harici misyon faaliyetlerini devam ettirmektedirler. Fransiskenlere ait olan merkezlerde dikkatimizi çeken önemli faaliyetlerin arasında şunlar bulunmaktadır:

1. Fransisken varlığını devam ettirmek.
2. Dinlerarası diyaloğu canlı tutmak. Bununla kilisenin dinamizmini sağlamaktadırlar.
3. Hem Hıristiyan olanları hem de olmayanları, Hıristiyanlık açısından bilgilendirmek.
4. Fakirlere ve hastalara yardım etmek. Şüphesiz buradaki yapılacak yardım sadece Hıristiyanlara değil; başka din mensubu fakirlere de şamil bulunmaktadır. Fransiskenlerin yaptıkları bütün bu faaliyetlerin temel

---

[14] Peder M. D.nin özel arşivinden, s.1-3; Eglise Catholique En Turquie, İst. 2005, s.13-48

[15] Eglise Catholique En Turquie, 13-48; Peder M. D.nin arşivinden, s.1-3

felsefesi, Hıristiyan misyon faaliyetlerini yerine getirerek, üstlendikleri dini misyonu icraat safhasına koymak olarak görülmektedir.

B- DOMİNİKENLER: Türkiye'de XIII. asırdan beri varlığı devam eden misyon gruplarından birisi de Dominikenlerdir. Bu tarikat, XIII. yüzyılda St. Domingo de Guzman (1170-1221) tarafından kurulmuştur. 1216 yılında papa III. Honorius tarafından Katolik bünyesinde resmen kabul edilmiştir. Dominiken tarikatı, tefekküre dayalı bir hayat tarzını ortaya koymaya çalışmıştır. Diğer yandan tarikat, merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Dominiken tarikatı, kurulduğundan kısa bir süre sonra, Avrupa'nın belirli merkezlerinde kendini göstermiştir. Dominiken tarikatı, faaliyet alanını entelektüel boyutta sergilemiş ve bu amaçla birçok okul açmıştır. Hatta XIII. yüzyılda birçok üniversite hocası, Dominiken tarikatına bağlı bulunuyordu. Dominikenler, daha çok ilahiyatçı kimliğini benimseyerek bu yolda kendilerini yönlendirmişlerdir. Daha sonra Aquinalı Thomas'ın tesiriyle Dominiken ilahiyatçıları, İslam bilginlerinin batıya girmiş olan eserlerini incelemeye başlamışlar ve felsefe ile meşgul olmayı tercih etmişlerdir. Dominikenlere "Vaiz Kardeşler" de denmektedir.

Dominikenler iki temel alanda hizmet veriyorlardı:

Birincisi: İrşad faaliyetleri içinde Hıristiyanlığı yayıyorlardı. Bu tam bir misyonerlik faaliyeti idi. Bunun için Doğu Akdeniz ve Hindistan'ı seçmişlerdi.

İkincisi: Hıristiyan itizallerine (heretik) karşı mücadeleyi devam ettiriyorlardı. Engizisyon mahkemelerinde söz sahibi olanlar da genelde Dominikenlerdi. Ancak Dominikenler fanatizmin içine gömüldükleri için, yayılma şansları gittikçe azalmıştı. Modernizmin içindeki sekülarizme şiddetle karşıdırlar. Dominikenler, bugün daha çok, sağlık kuruluşlarında ve okullarda faaliyet göstermektedirler.[16]

XIII. yüzyılın tarihini taşıyan Dominiken misyonerliğinin ülkemize giriş tarihi, dördüncü Haçlı seferinden sonra olmuştur (1202-1204). Bu Haçlı seferinde Latinler İstanbul'u fethetmişler ve Dominikenler İstanbul'a yerleşme imkanını elde etmişlerdir. Dominiken tarikatı kurulduktan kısa bir zaman sonra, Doğuya hareket ederek misyon faaliyetlerine başlamışlardır. Fransiskenler gibi bunların da arkasında daima Vatikan'ın misyon gücü var olmuştur. İstanbul'da Dominikenlerin canlandırdığı misyonerlik, Latinlerin İstanbul'daki yerleşmelerinin adeta teminatı olmuştu.[17] Bu konuda sahip olduğumuz ilk bilgi kaynağı, Freres Jaques Suronio de Milan'dır. Bunun verdiği bilgiye göre 1228 yılında Angelo de Basilica Petri ile birlikte Dominiken zihniyetin İstanbul'da yerleşmesi için faaliyet göstermişlerdir. Peder Leonertz'in araştırmalarına göre Dominikenler 1261 yılına kadar aralıklarla İstanbul'a

---

16 Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.205-206

17 A. A.,'Panorama Historique de la Presence Dominiquain En Turquie, Strasbourg, Marc Bloch Üniversitesinde verilen yüksek lisans tezi, (basılmamış), s.3

gelmeye devam etmişlerdir.[18] 1306 ve 1327 yıllarında İstanbul'da birçok Dominiken manastırının varlığından bahsedilmiştir. XIII. yüzyılda Fransisken ve Dominiken misyon grupları, İtalya ve Fransa destekli varlıklarını İstanbul'da sürdürmüşler ve Türkler İstanbul'u fethettiklerinde, Galata ve Pera'da Fransiskenlerle birlikte Dominikenlerle de karşılaşmışlardır.[19]

XV. yüzyıldan itibaren İstanbul'daki Dominiken varlığı bazı değişikliklerle karşı karşıya gelmiştir:

1. 1475'ten 1603 yılına kadar İstanbul'daki Dominiken manastırı, Peregrinant Kardeşler cemiyetine bağlı kalmıştır.

2. 1603'ten 1875 yılına kadar Peregrinant Kardeşler cemiyeti, Doğu Dominiken Congregationuna dönüşmüştür.

3. 1875'ten bugüne kadar İstanbul ve İzmir'deki Dominiken manastırları genelde Dominikenlere bağlanmıştır.[20] Böylece Türk topraklarında bulunan Dominikenler, kilise ve manastır konusunda bazı zorluklarla karşılaşmışlarsa da dini görevlerini ifada hiçbir zorlukla karşılaşmamışlardır. Çünkü diğer cemaat kiliselerinden rahat bir şekilde istifade etmişlerdir. XIX. asrın başından itibaren İstanbul'da Dominiken misyonuna yeni bir hareket kazandırma teşebbüsü yapılmış da olsa, fazla başarılı olamamıştır. Bunun için, Dominikenlerin kilise ve manastırları "Saint-Pierre Martyre d'İtalie Provinci" teşkilatına ilhakı olmuştur. Bu teşebbüs, bir nevi İtalyan Dominiken teşkilatının varlığını doğrudan hissettirmesi şeklinde anlaşılabilir. Bu da Vatikan'ın bilgisi dahilinde olmuştur. Çünkü bu dönemde Irak'ta bulunan Dominiken manastırları da Fransa Dominikenlerine bağlanmıştır. Muhtemelen bu taksimat, manastırların yönetimini daha kolay hale getiriyordu.[21]

Dominiken tarikatı için Türkiye'de üçüncü devre olan 1875 sonrası dönem, oldukça hareketli geçmiştir. Vatikan, Dominikenler için yeni şeyler talebinde bulunuyordu. Hatta onlara yeni kiliseler emanet edilmişti. Bu doğrultuda, Yedikule'deki ve Bakırköy'deki birer kilise Dominikenlere tahsis edilmişti. Hatta bu konu, Fransa ve İtalya sefaretleri arasında yapılan bir anlaşma ile sonuçlanmış ve Osmanlı devletine 1906'da resmen onaya sunulmuştur.[22]

Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Türkiye'deki Dominikenler, bölgelerindeki Hıristiyanlar için sadaka toplama faaliyetiyle meşgul olmaya başlamışlardır. Eski bir Dominiken duacısı, Dominikenleri "Türkçe öğrenmeye ve Türkçe konuşan komşularının kültürünü incelemeye" davet etmektedir. Bugün Dominikenler, Türkiye'de kültürel kaynaşmayı temin için, Türkçe öğrenmeye çok önem vermektedirler. Avrupa'da Türkoloji bölümlerinde

---

[18] a.g.e, s.3

[19] a.g.e, s.5

[20] a.g.e, s.4

[21] A. A, s.5

[22] a.g.e, s.6

okuttukları gençlerini, Türkiye'ye ve Türk Cumhuriyetlere misyon faaliyetleri için göndermektedirler. Türkiye'deki Dominikenler için komşusu olan Türkü tanımanın geleceğe bir açılma olduğu tavsiyesi yapılmıştır. XX. yüzyılda İstanbul'daki Hıristiyanlarda, Türkleri asla Hıristiyan yapamazsınız diye bir kanaat vardı. Oysa bir Dominiken şöyle cevap vermişti: "Türklerle ilgilenmemek, İncil ruhuna ters bir harekettir." Bunun için, Türk kültürü ve diliyle meşgul olanları o desteklemektedir.[23] Bugüne kadar Dominiken cemaati, varlıklarını ülkemizde devam ettirmişler ve son yıllarda Vatikan'ın da büyük ölçüde desteğini kazanmışlardır. Bugün Türkiye'deki Dominikenlerin sayısı, Fransiskenlere nazaran oldukça azdır. Dominiken cemaatı, ülkemizde sadece İstanbul ve İzmir'de bulunmaktadır.

A-İstanbul: İstanbul'da Dominikenler belli başlı üç yerde misyon hizmeti yapmaktadırlar:

1. St. Pierre et St Paul: Galata kulesine yakın bir yerde bulunmaktadır. Dominikenlere ait en eski kabul edilen Freres Guillaume Bernard (1297-1298) tarafından açılan manastırın yakınında bulunan St. Pierre et St. Paul kilisesi[24] İstanbul'da varlığını koruyan en eski Dominiken mirası olma özelliğini taşımaktadır. Bugün kilise ve manastırla birlikte bir ünite oluşturan St. Pierre et St. Paul, aynı zamanda bir paroisse özelliği taşımaktadır. Bugün burada dört Dominiken hizmet vermektedir.. Bunların başlıca görevleri, bölge Hıristiyanlarına hizmet ve çevre ile kültürel ve dini diyaloğu devam ettirmek şeklinde özetlenebilir. Dört kişilik küçük Dominiken cemaatinin her birinin, ayrıca üstlendiği özel görevler de vardır: Bu görevler, hem manastır içinde hem de manastır dışında olabilmektedir. Mesela, buradaki iki Dominiken rahibi, İslam tarihi ve Dinler ilahiyatı konusunda doktora tezi hazırlamaktadır. Manastır bünyesinde on bin ciltlik bir kütüphane vardır. Bu kütüphane, randevu sistemiyle araştırıcılara hizmete açıktır. Kütüphanede, İslam Tarihi, Türk ve Osmanlı Tarihi, Felsefe, Din, Kilise Tarihi ile ilgili son derece önemli eserler vardır. Dört Dominikenden biri, kütüphane hizmetleriyle meşgul olmaktadır. Yukarıda da belirttiğim gibi, Dominiken tarikatı, entelektüel çizgide bir tarikattır. Yine dört Dominikenden birisi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Latince dersleri vermektedir. Böylece, çevre ile iyi bir diyalog girişiminde bulunulmaktadır. Dört Dominikenden biri de kilisede müzik faaliyetlerini yönetmektedir.

2. Notre-Dame du Rosaire: İstanbul'da Dominikenlerin ikinci tarihi mirasları Bakırköy'de bulunmaktadır. Uzun süre, Dominikenlerin manastırı olarak kullanılan Notre Dame du Rosaire'de bugün sadece bir Dominiken bulunmaktadır. Bu Dominiken rahibi ayrıca Türk sufizmi üzerinde de çalışma yapmaktadır. Ayrıca, çevrede kültürel ve dini diyalog faaliyetlerini

---

[23] A. A, s.6

[24] Rinaldo Marmara, s.27

Dominikenler adına yürütmektedir. 1863'ten beri bölgede devam eden Dominiken misyon faaliyeti, bugün de devam etmektedir.

3. Yedikule Kilisesi: Burada bugün bir Dominiken rahibi hizmet etmektedir. Ancak Dominikenlere verilen hizmetlerden başka, bu kilise, Süryani Ortodoks cemaati hizmetine de sunulmuş vaziyettedir.[25]

B-İzmir: Türkiye'de Dominikenler, İzmir'de de varlığını devam ettirmektedir. İzmir'de iki önemli Dominiken kurumu vardır:

1- Notre-Dame du Rosaire: Dominiken rahiplerinin manastırı olarak hizmet veren bu kurum, uzun yıllardan beri Dominikenlerin faaliyetlerini yürüttükleri bir yer olarak görülmektedir. Bunun için burası bir Dominiken paroissei olarak kabul edilmektedir. Bu paroisseda dört Dominiken rahip vardır. Rahipler İtalyan kökenlidir. Burada bulunan Katoliklere hizmet vermeye çalışmaktadırlar. Cemaatin çoğu İtalyandır. Rahiplerin en çok meşgul oldukları konu, sadaka işleridir. Fakirlere yardım için çalışmaktadırlar. Çevre ile diyaloğu devam ettirmektedirler...[26]

2- Notre-Dame de Lourdes: İzmir Göztepe'de bulunan Notre-Dame de Lourdes'da bir Dominiken kurumudur.[27] Özellikle Pazar ayinleri için faal olan bu kilisede, bölge Hıristiyanlarına verilen hizmetle beraber, çevre ile ilişkiler de devam etmektedir.

C- DİRİLMİŞ İSA KARDEŞLİĞİ (Fraternita Gesu Risorto) :

Tebliğimizin hudutları içinde bahsetmemiz gereken yeni Katolik tarikatı ise, Peder Vigilio Covi ve bir arkadaşı tarafından Kuzey İtalya'da onbeş yıl kadar önce kurulmuştur. Tarikatın ismi Türkçeye "Dirilmiş İsa Kardeşliği" şeklinde tercüme edilebilir. Bugün bu tarikatın on bir cemaati vardır. Yedi erkek , dört kadından oluşan cemaat üyeleri, Kuzey İtalya'da kendilerine tahsis edilen bir kilise müctemilatında yaşamaktadırlar. Tarikat üyesi olan iki rahibe, beş yıla yakındır Konya'daki St. Paul kilisesinde bulunmaktadır. Bunların görevi, kiliseye bakmak ve gelen gruplara ayin için kiliseyi hazırlamak olarak görülmektedir. Fakat kiliseyi ziyarete gelen çok sayıdaki Türk'e de kiliseyi açmaktadırlar ve Hıristiyanlıkla ilgili sorulara cevap vermektedirler. Görünürde aktif bir misyoner olmadıkları imajını vermekle beraber, çevre ile ilişkileri gayet sıcak tutma eğilimindedirler. Her yıl nisan ve eylül aylarında tarikat lideri Vigilio Covi Konya'ya gelmekte, on-onbeş gün Konya'da kalmaktadır. Yine bunlarla yakın diyalog içinde olan iki İtalyan misyoner de Nevşehir'in Avanos ilçesinde bulunmaktadır. Peder Vigilio, Türkiye'ye gelişinde bunları da ziyaret

---

[25] A. A, Les Freres Precheurs en Turquie a l'epoque Contemporaine, (özel arşiv), İst. 2005, s.2, ayrıca bak. Rinaldo Marmara, s.136; Eglise Catholique en Turquie, s.14-15

[26] a.g.e, s.1

[27] Eglise Catholique en Turquie, s.48

etmektedir. Bu misyonerlerle aynı tarikatta olmasalar da aralarındaki ilişki, sıcak bir şekilde devam etmektedir. "Dirilmiş İsa kardeşliği" tarikatı, Türkiye'de dini hizmet vermekten çok mutlu görünmektedir. Vatikan'ın desteklediği "Dirilmiş İsa kardeşliği" tarikatı, gelecekte Türkiye'de daha da büyüme ve daha geniş hizmet verme idealini gerçekleştirmek için sabırla ve toleransla çalışmaktadır.[28]

"Dirilmiş İsa kardeşliği" nin, "Casa di Pereghiera S. Maria Assunta" ismiyle açtıkları web sitesinde Hıristiyanlık ile ilgili bilgiler verilmekte ve bir nevi misyonerlik yapılmaktadır.[29] Bu web sitesinde, Konya St. Paul kilisesi ve İstanbul ile İzmir Sen Antuan kiliselerinin içinden resimler gösterilmekte ve Hıristiyanlara dua ve ibadet konularında rehberlik yapılmaktadır. Genelde İncillerden okuma parçaları verilmekte ve bu metinlerin Hıristiyanlıkça yorumu yapılmaktadır. Bu metinler, çoğu zaman Eski Ahit'ten ve Mezmurlardan verilmekte, İncil metinleriyle bu açıklamalar teyid edilmektedir. Mesela Noel'e hazırlık için neler yapılmalı, Noel bayramında gündüz ve gece neler okunmalı, kutsal aile bayramı nasıl kutlanmalı gibi konularda Hıristiyanlara dini yönden rehberlik yapılmaktadır.

"Dirilmiş İsa kardeşliği" tarikatı bu web sitesinde son zamanlarda Müslümanların Hıristiyanlara yönelttikleri sorulara cevaplar vererek, Hıristiyan imanı ile İslam inancının çok farklı olmadığını göstermeye çalışarak, adeta bir inculturation yapmaktadırlar ve bazen de inançlarını çok yumuşak şekilde ortaya koymaktadırlar. Mesela bu web sitesinde şöyle bir soru sorulmaktadır: "Biz İsa'yı kabul ediyoruz, siz niçin Muhammed'i kabul etmiyorsunuz?"[30] Bu kadar açık bir soruya şu cevap verilmektedir: " Bir kişiye ve sözlerine inanmadan önce, ben o kişinin nasıl yaşadığını bilmek istiyorum; çünkü sevgi olan Allah'ın tasvibini almayan bir kişiye tam olarak güvenemem. İsa'ya tam olarak güveniyorum. Çünkü işleri, ölümü ve dirilişi onun ilahi garantisidir! Ben İsa'yı ve sevgisini tanıyorum ve onu takip ederek gerçek ve tam yaşam elde ediyorum: başka şeyler aramam gerekmiyor."[31]

Yine bu web sitesinde şöyle bir soru sorulmaktadır: "Siz üç Allah'a inanıyorsunuz!" buna şöyle cevap verilmektedir: "Biz tek Allah'a inanıyoruz. Allah'ın sevgi olduğuna ve dünya ve insan yaratılmadan önce sevginin olduğuna inanıyoruz. Allah sevgidir ve kendi içerisinde tam bir birlik içerisindedir.[32]" "Tapınılacak tek kişi Allah'tır. Sadece Allah'a secde edilir ve ikonlara Hıristiyanlar tapmıyorlar, tapınılacak tek kişi Allah'tır."[33] Burada ciddi şekilde İslam inancı ile Hıristiyan imanını benzer hale getirmek için çaba

---

28 Peder Vigilio Covi'den alınan bilgiler.

29 www.casa di pereghiera s.Maria Assunta

30 Casa di Pereghiera S. Maria Assunta, s.36

31 a.g. web sitesi, s.36

32 a.g. web sitesi, s.37

33 a.g. web sitesi, s.39

sarfedildiği görülmektedir. İslamiyetle Hıristiyanlık arasındaki en farklı inanç konuları yumuşatılmakta ve adeta bir inkültürasyon yapılmaktadır.

İnkültürasyona en çarpıcı örneği şu soru ve ona verilen şu cevap çok açık şekilde ortaya koymaktadır: "Kıyamet gününde kimler kurtulacaktır? İsa'yı ve İncil'i tanımamış olanlar ne olacaktır?" Bu soruya şöyle cevap veriyorlar: "Biz Hıristiyanlar, Allah'ın merhametli olduğunu biliyoruz. Cahillikten veya imkansızlıktan Mesih İsa'yı tanımayıp, Allah'ın oğlu olduğuna iman edememiş, O'nun sözlerine uymamış kişilere Allah'ın merhamet göstereceğinden eminiz. Biz eminiz ki, Allah gibi herkese merhametle davranan kişiler, farklı imandan olsalar da kurtulacaklardır." "Dirilmiş İsa kardeşliği" tarikatı bu sözleri ispat için İncil'den şu cümleyi nakleder: "Ne mutlu merhametli olanlara! Çünkü onlar merhamet bulacaklardır. (Matta:V,7) Sadece Merhametle kurtulmak diye bir şey Hıristiyanlıkta yoktur. İsa, "Yaşayan ve bana iman eden asla ölmeyecek, buna iman ediyor musun?" (Yuhanna: XI,26) demektedir.[34]

Buna göre Hıristiyan olmanın temel şartı, İsa'ya imandır. Kurtuluş da buna göre gerçekleşecektir. O halde merhametle kurtulma olacak sözünün, Müslümanlarla ve Yahudilerle alakası yoktur. Burada vurgulanan merhamet, Müslüman toplumunda misyon atmosferinin oluşması için geliştirilen bir anlayıştır. İslamiyette de merhametten bahsedilmiştir. Müslümanların da merhametli olmaları istenmiştir. Her dinde vurgulanan "Merhamet"le önce kendi din mensupları muhatap alınarak söylenmiş olup, daha sonra beşeri ilişkiler için söylenmiştir. Fakat tek başına merhamet, hiçbir dinde kurtuluş vesilesi olmamıştır.

Sonuç olarak ülkemiz, Hıristiyanlar için, çok eski bir Hıristiyan mirasının izlerinin bulunduğu bir yerdir. Havarilerin ve St. Paul'ün seyahatlerini yaptıkları ve onların hatıralarını sakladıkları bir yer olarak Anadolu toprakları, tarih boyunca Hıristiyanların elde etmeyi planladıkları kutsal bir ideal olarak kalmıştır. Anadolu coğrafyasında, Türk-İslam medeniyetinin egemenliği zayıfladığı veya Hıristiyan devletlerin işgal ettikleri dönemlerde Hıristiyanların bu kutsal idealleri yeniden canlanmış ve bunun için yeni plan ve projeler yapılmıştır. Özellikle XIII. yüzyılda dördüncü Haçlı seferiyle İstanbul'u işgal eden Katolik Latinler, İstanbul'daki Ortodoks Hıristiyan kiliselerini tahrip ederek, Latin Katolik varlığını İstanbul'a yerleştirmişlerdir. İşte böylece varlıkları bugüne kadar gelen Fransisken, Dominiken ve diğer Katolik tarikat ve cemaat grupları, genelde bu dönemin bıraktığı Katolik mirası temsil etmektedir. Kurulduklarından kısa bir süre sonra İstanbul'a ayak basan Fransisken ve Dominiken misyonerleri, önce İstanbul'daki Ortodoks Hıristiyan cemaati arasında misyonerlik faaliyetleri yaparak, kendi cemaat alanlarını ve sayılarını artırma yoluna gitmişler ve bunda da bir hayli başarılı olmuşlardır. Bugün ülkemizdeki Ermeni Katolik, Süryani Katolik cemaatler, bu misyon gruplarının faaliyetleriyle meydana gelmişlerdir.

---

34 Casa di Pereghiera S. Maria Assunta, s.41

Osmanlı İmparatorluğunun gerileme ve yıkılma dönemleri olan XIX. yüzyılda Osmanlı coğrafyası, başta Anadolu olmak üzere yeniden bu kutsal Hıristiyan idealinin zeminini hazırlamak için Batılı Hıristiyan güçler, harekete geçmişler, İstanbul'da ve Anadolu'da birçok okul açma faaliyetlerine girmişlerdir. Bu okul açma faaliyetine Katolik misyon teşkilatları da katılmışlar ve İstanbul'da birçok okul açmışlardır. Bu okulların öncülüğünü Fransisken ve Dominiken cemaatlerinin açtıkları okullar oluşturmuştur. Sayıları hiç de küçümsenemeyecek kadar çok olan bu okullarda yıllarca eğitim verilmiş ve hala bunlardan bazıları varlığını bugüne kadar sürdürebilmiştir.[35] Osmanlı devletinin yıkılmasından ve Cumhuriyet Türkiye'sinin kurulmasından sonraki dönemlerde de tarihi miraslarına sıkıca sahip olan Fransisken ve Dominiken cemaatleri, bugüne kadar gelebilmişlerdir. II. Vatikan Konsilinden (1962-1965) sonra Vatikan, dünyadaki Katolik cemaatler ve diğer dini gruplarla diyaloğu temel felsefe olarak kabul edince, önce kendi içinde, yani Katolik bünyedeki gruplarla bütünleşmeyi, onları rehabilite etmeyi önemli bir vazife olarak görmüştür. Böylece, XIII. yüzyılın mistik ve sofu tabiatlı tarikatleri olan Fransisken ve Dominiken misyon teşkilatlarının canlandırılması yolunda, önemli adımlar atmıştır. Belki de II. Vatikan Konsiline kadar kenarda köşede kendi kaderleriyle baş başa bırakılmış olan bu tarikatler, şimdi Vatikan'ın gözdesi durumuna yeniden getirilmesi yolunda adımlar atılmaya başlanmıştır. Nitekim 24-29 Ekim 1999 yılında Roma'da Vatikan'ın düzenlediği "Üçüncü Bin Yılın Arefesinde Değişik Dinlerarasında İşbirliği" toplantısına katılanlar için 27 Ekim'de Fransisken tarikatının kurucusu St. François'in mezarının ve manastırının bulunduğu Assisi şehrine bir gezi düzenlenmiş ve toplantının o günkü oturumu o manastırda yapılmıştır. Daha önce de 27 Ekim 1986 yılında Assisi'de "Barış İçin Dünya İbadet Günü" toplantısı yapılmıştır. Yine 24 Ocak 2002'de Vatikan, muhtelif dinlerden bazı liderleri Assisi'ye davet ederek Papa II. Jean Paul başkanlığında dünya barışı için "müşterek dua" yapılmıştır. Vatikan'ın yaptığı bu faaliyetlerin arka planında doğrudan Fransisken tarikatına yeniden güç verme ve şöhrete ulaştırma gayretleri yatmaktadır. Vatikan bunu yaparken, dünyada misyoner faaliyetleri için vaktiyle çok önemli hizmetler yapan Fransisken ve Dominiken tarikat gruplarını, yeniden misyon hizmetinde daha aktif olmaya çağırmakta ve dünyaya Fransiskenlerin hala dimdik ayakta oldukları mesajını vermektedir. Aynı şeyler, Dominikenler ve diğer Katolik misyon grupları için de yapılmaktadır.

Bugün Türkiye'deki Katolik misyonerliği, Protestan misyonerliğine göre daha sistemli ve planlı yürütülmektedir. Hatta Katolik misyonerliğin Türkiye'de tabanı daha geniş ve tarihsel boyutları da daha derindir. XVI. Yüzyılda Papa VIII. Clement'in kurduğu "De Propaganda Fidei" teşkilatıyla Vatikan, Osmanlı topraklarında öncü kolculuk görevi yapan Katolik misyon tarikat gruplarını sürekli maddi ve manevi olarak desteklemiştir. Vatikan'ın çok önemli bir

---

[35] Bu okullar için bak:Nurettin Polvan, Türkiye'de yabancı öğretim,İst. 1992, I.cilt, s.126-231

kurumu olan Propaganda Fidei teşkilatının bugünkü adı "İman Propagandası ve Halkları Hıristiyanlaştırma Teşkilatı" olmuştur.

Diğer yandan II. Vatikan Konsilinde (1962-1965) kurulan "Dinlerarası Diyalog Sekreteryası" faaliyetlerini öncelikle İslam ülkelerinde yürütmüş ve Kuzey Afrika bu toplantılar için en emin bölge seçilmiştir. Vatikan'ın hedefi, bu toplantılarla İslam ülkelerindeki dini gerilimi azaltmak ve gerilim yerine diyalog ve barış atmosferini hakim kılmaktır. Dinlerarası diyalog, doğrudan bir misyoner faaliyeti olmamakla beraber, misyonerliğe de her zaman kapı açmaya müsait bir faaliyet olarak görülebilir. Dinlerarası diyaloğun, misyon faaliyetine dönüşmemesi için, bu toplantılara katılan bilim adamlarının iyi donanımlı olması çok önemlidir. Çünkü Vatikan, Katolik misyon faaliyetini hiçbir zaman askıya almamıştır. II. Vatikan Konsilinde, ahlak dışı din değiştirme yollarının kınanmasına rağmen[36] Katolik misyonerliği bugün, Balkanlarda, Orta Asya'da ve Türkiye'de son derece teşkilatlı şekilde yürütülmektedir. 1990'dan beri Vatikan, Saraybosna'da, Bakü'de bir papalık elçiliği açmıştır. Türkiye'deki Vatikan sefirinin yetkisi Babil ve Türkmenistan'a kadar uzanmaktadır. Ülkemizdeki Katolik misyonerliği, "Ev kilisesi açma" yerine daha çok eski Hıristiyan mirası olan kiliseleri ve manastırları yeniden hizmete açma şeklinde kendini göstermektedir. Böylece Anadolu'da yıllarca sahipsiz kalmış veya yıkılmış kiliseleri tamir etme veya yeniden inşa etme faaliyetlerine ağırlık vermektedir. Türkiye'de çıkarılan uyum yasalarından yararlanarak, eski Katolik vakıflar güçlendirilmiş ve dinlerarası diyalog toplantılarına ağırlık vermeye başlamışlardır. Bunun için Katolik misyon grupları, Türkçe öğrenmeye ve Türk kültürüne ait bilgilerini derinleştirme yönünde, Batıdaki Türkoloji bölümlerinde eğitim görmeye başlamışlardır. Bunu da daha sonra Türkiye'de yapacakları misyon ve diyalog faaliyetlerine bir hazırlık olarak yapmaktadırlar.

Bugün İstanbul, İzmir ve Antakya'da bulunan Katolik kiliselerinde görev yapan Fransisken ve Dominiken misyon grupları ve yine Vatikan kökenli "Dirilmiş İsa Kardeşliği" isimli Katolik misyon grubu, Anadolu'daki "Assompsiyonist" kiliselerinde görev yaparken, iki önemli misyonu yerine getirmektedirler:

Birincisi, tarihi Hıristiyan mirasına göz kulak olarak onların geleceğe sapasağlam bir şekilde intikalini sağlamak,

İkincisi, bölgedeki Türklerle işbirliği ve diyalog faaliyetlerini geliştirmek:Böylece misyona uygun buldukları kişilere, misyonerlik propagandası yaparak onları kendi cemaat gruplarına dahil etmek. Bu şekilde, Hıristiyan imanının kendilerine yüklediği manevi sorumluluğu yerine getirmenin gönül rahatlığı içinde, kutsal hizmete devam eden Fransisken ve Dominiken misyon grupları, daha nice yıllar ülkemizde, misyon faaliyetlerini devam ettirecek gibi görünüyorlar.

---

[36] Les Artes du Concile Vatikan, II, Textes integraux Paris,1966, I, s.224

Kaynakça:

1-Prof.Dr. Mehmet Aydın, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü ,Konya, 2006.
2-Rinaldo Marmara, Precis Historique De La Communaute Latine De Constantinople Et De Son Eglise, İst. 2003.
3-Charles A. Frazee, Catholics and Sultan the Church and the Ottoman Empire (1453-1923), London-New York, 1983.
4-Prof.Dr. Mehmet Aydın, Türkiye'ye Yönelik Katolik Misyonerliğin Dünü ve Bugünü, Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri, İst.2004.
5-A. A., Panorama Historique de la Presence Dominiquain En Turquie, Strasbourg, Marc Bloch Üniversitesinde verilen yüksek lisans tezi, (basılmamış).
6-A. A, Les Freres Precheurs en Turquie a l'epoque Contemporaine, (özel arşiv), İst. 2005.
7- Nurettin Polvan, Türkiye'de yabancı öğretim,İst. 1992, I.cilt.
8- Les Actes du Concile Vatikan, II, Textes integraux Paris,1966, I,
9- « www.casa di preghiera s.Maria Assunta » web sitesi